

# Ik NAM, jij NAM

**D**e *Volkscrant* sneed de afgelopen weken een heikel punt aan over onderzoekscultuur: veel wetenschappers werken voor het bedrijfsleven. De helft van het voedingsonderzoek zou betaald zijn door de industrie, driekwart van de belastinghoogleraren is verbonden aan een accountancy- of advocatenkantoor. Zo extreem is het in de economische wetenschap niet gesteld, maar ook onder economen zijn er nevenfuncties, gesponsorde leerstoelen, contractonderzoeken en andere bronnen van spanning tussen particulier belang en wetenschappelijke onafhankelijkheid. En dus moeten ook wij hardop nadenken over de vraag: draagt afhankelijk onderzoek bij aan een kritisch debat?

Een interessant en leerzaam geval is de studie die Bosker *et al.* (2016) vier weken geleden in *ESB* presenteerden over economische aardbevingseffecten. Het onderzoek is verricht in opdracht van de NAM, het bedrijf dat met zijn boringen Groningse huizen kapotbeefde en nog altijd in een rechtsgang is verwickeld over schaderegelingen. Hiermee zijn miljarden gemoeid en het economisch onderzoek waartoe de NAM opdracht gaf kan de uitspraak van de rechter beïnvloeden.

Wat leert de studie van Bosker *et al.* over afhankelijk onderzoek? Om te beginnen dat het heel waardevol kan zijn. De onderzoekers reproduceerden op eigen wijze een eerdere studie van Koster en Van Ommeren (2015) naar de effecten van de aardbevingen in Groningen op huizenprijzen. En met verve, met de reproductie is inhoudelijk veel gewonnen. Koster en Van Ommeren bevestigen in deze *ESB* dat Bosker *et al.* relevante kritiek leveren. De stad Groningen is inderdaad geen ideale referentie voor vergelijking van waardeontwikkeling tussen wel en niet beschadigde huizen, omdat de meeste beschadigde huizen in een krimpgebied liggen waar huizen in tegenstelling tot de stad toch al in waarde zouden dalen.

Daarnaast komen bepaalde schattingen van Koster en Van Ommeren behoorlijk overeen met die van Bosker *et al.*, ondanks de verschillen in methode en data. De reproductie verschaft de bevindingen van Koster en Van Ommeren dus meer robuustheid, zodat we zekerder weten in welke range we de aardbevingseffecten moeten zoeken. En hoewel het laatste woord over meting van aardbevingseffecten nog niet is gezegd, kun je alvast stellen dat het onderzoek de wetenschappelijke discussie hierover heeft verrijkt. Niet slecht, als je het mij vraagt.

Maar de door de NAM gefinancierde studie leert ook iets over transparantie. De NAM heeft informatie die van belang is om het aardbevingseffect zo nauwkeurig mogelijk te berekenen. Het



**GELIJK WERNER**

Eindredacteur *ESB*  
[gelij.werner@economie.nl](mailto:gelij.werner@economie.nl)

gaat bijvoorbeeld om huisspecifieke schadegegevens. Deze gegevens helpen om scherp te krijgen hoezeer schade varieert met aardbevingen. Meerdere onderzoekers hebben de NAM verzocht om toegang tot deze gegevens, waaronder alle discussianten in deze *ESB*. Maar van hen kregen alleen Bosker *et al.* toegang tot de gegevens.

De vraag is waarom. Hierover zou een opdrachtgever als de NAM veel transparanter moeten zijn. Er is niks mis met een partij die eigen belangen behartigt door zorgvuldig te zijn met verlening van toegang tot gegevens. En natuurlijk moeten gegevens van huishoudens niet open en bloot op straat komen te liggen. Maar met mistige criteria voor toegang tot belangrijke gegevens is hooguit een opdrachtgever zelf gediend. Dat kan de bedoeling van academisch onderzoek

niet zijn.

De voordelen van meer transparantie? Ten eerste wordt duidelijk waarom sommige onderzoekers wel over de gegevens kunnen beschikken en andere niet. Voldoen afgewezen dataverzoeken niet aan logische, uniforme voorwaarden of niet aan de wensen van de opdrachtgever over de opzet en de resultaten van een onderzoek? Openheid hierover laat een opdrachtgever minder ruimte om onderzoekers te selecteren op grond van hun bereidheid om mee te gaan in zijn wensen. Ten tweede wordt inzichtelijker hoezeer een opdrachtgever eenmaal gecontracteerde onderzoekers vrij laat om naar eigen wetenschappelijk inzicht te handelen. Zo ziet iedereen uit welk hout een onderzoeksopdracht gesneden is, dus hoe serieus je die als onderzoeker of publiek moet nemen. En ten derde, als er uniforme voorwaarden over datatoegang ontstaan, neemt de controleerbaarheid van afhankelijk onderzoek toe.

Je kunt trouwens ook van mening zijn dat er vaste protocollen moeten komen voor toegang tot data, of dat een onafhankelijk orgaan per geval moet bepalen bij welke toegangsvoorwaarden de samenleving het meest is gebaat. Gaan deze maatregelen te ver? Dan is het goed te bedenken dat er toch alvast drie verbetermogelijkheden op de plank liggen: transparantie, transparantie en transparantie. Ze komt een kritisch debat ten goede, en het vertrouwen dat afhankelijk onderzoek hieraan bijdraagt.

## LITERATUUR

Bosker, E.M., *et al.* (2016) Bijdrage aardbevingen aan waardedaling woningen in Groningen overschat. *ESB*, 101(4733), 294–298.

Koster, H.R.A. en J.N. van Ommeren (2015) A shaky business: natural gas extraction, earthquakes and house prices. *European Economic Review*, 80(C), 120–139.